

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет фінансів

Кафедра податків і фіскальної політики

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**«Історія виникнення та розвитку митної
системи України»**

Студента групи ФМО-43
Напрямок підготовки – фінанси і кредит
Фахове спрямування «Фінанси в
системі митних органів»
Пителя Ю.С.

Науковий керівник:
викл. Ведашенко Н.М.

Тернопіль - 2016

Зміст

Вступ.....	3
1. Еволюція та значення митної системи.....	5
2. Аналітичні аспекти діяльності митних органів в Україні.....	17
3. Шляхи удосконалення вітчизняної митної системи в умовах євроінтеграції.....	26
Висновки.....	33
Список використаних джерел.....	37

Вступ

Як переконує історичний досвід багатьох розвинутих країн, наявність національної системи митної служби є невід'ємною ознакою суверенітету держави, одним з найвагоміших факторів її політичної та, насамперед, економічної незалежності, обов'язковим чинником існування цілісного самодостатнього державно-територіального утворення.

Митна система була й залишається високоефективним фіскальним механізмом, який відіграє важливу роль у регулюванні економічного розвитку держави та забезпеченні її економічної безпеки. Від якості і своєчасності прийняття рішень у митній сфері залежить ефективність податкової політики в цілому, рівень розвитку міжнародної торгівлі, сальдо платіжного балансу держави та збалансованість державних фінансів. Тому наукове обґрунтування сутності, складових, тенденцій і закономірностей розвитку митної системи завжди було й залишається важливим науковим завданням, незалежно від того, на якому етапі суспільно-економічних трансформацій перебуває держава. Особливої **актуальності** дана проблематика набуває в сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності, коли багато країн переглядають свої митні тарифи та запроваджують нові, нетарифні, заходи з метою мінімізації впливу світової фінансової кризи на національну економіку.

Питаннями митної справи займаються багато вітчизняних науковців і практиків, зокрема А.Д. Войцешук, О.П. Гребельник, В.І. Дудчак, М.М. Каленський, Б.А. Кормич, Ю.Д. Кунєв, П.В. Науменко, П.В. Пашко, С. Терещенко, які детально вивчають практичні аспекти митного законодавства України. Праці російських авторів А.Д. Єршова, К.К. Сандровського присвячені проблемам міжнародних митних відносин. Водночас питання наукового обґрунтування митної системи держави досі залишалися поза увагою вітчизняних і зарубіжних науковців.

Метою курсової роботи є комплексний аналіз теоретичних і практичних основ формування митної системи та пошук критеріїв підвищення ефективності її функціонування.

Основними завданнями роботи є:

- дослідження основ виникнення і розвитку митної системи;
- аналіз особливостей і структури вітчизняної митної системи;
- розгляд питань удосконалення митної системи на основі проведеного аналізу вітчизняної практики та вивченого зарубіжного досвіду.

Об'єктом даного дослідження є митна система України.

Предметом дослідження є теоретико-організаційні та практичні засади формування та реалізації митної системи держави.

Дослідження теоретичних і методичних положень роботи ґрунтується на загальнонаукових принципах проведення комплексних досліджень, основах економічної теорії, роботах провідних вітчизняних вчених з питань митної справи.

Методи, які використовувалися при дослідженні: діалектичний метод, формально-логічний і соціологічний методи; метод аналізу і синтезу; аналіз документів і т.д.

1. Еволюція та значення митної системи

Проголошення державного суверенітету і незалежності України обумовило нагальну потребу в забезпеченні належного захисту економічних інтересів української держави.

Час функціонування митної системи України можна розділити на два періоди. Перший визначається терміном з 1991 до 1996 року, другий з 1997 до теперішнього часу.

На першому етапі головним завданням стало формування митної системи України загалом. При цьому становлення митної системи було пов'язане з конкретними політичними, економічними, соціальними явищами та передумовами функціонування, зумовленими процесом створення української державності, трансформуванням економічної системи, характером здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Даний етап характеризується концептуальним обґрунтуванням ролі митної системи в зовнішньоекономічній політиці України, законодавчим відпрацюванням питань митної політики конкретною реалізацією цих правових норм на практиці, з урахуванням специфіки організації митної системи і функціонування її в умовах зміни економічної парадигми.

Основними завданнями другого етапу стали: уніфікація національного митного законодавства з міжнародними правовими нормами; відпрацювання механізму митного оподаткування, митного контролю і митного оформлення; реформування організаційної структури митної системи.

Закони України «Про митну справу в Україні» (прийнятий 25 червня 1991 року), «Про Єдиний митний тариф» та Митний кодекс (введені в дію протягом 1991-1992 років) стали законодавчою основою організації митної справи в державі, утворення митної системи України. [11]

Указом Президента України від 11 грудня 2006 року «Про утворення Державного митного комітету України» було створено центральний орган державного управління у галузі митної справи - Державний митний комітет України. Основним завданням Держмиткому було визначено забезпечення

захисту економічної безпеки України, додержання законодавства про митну справу, здійснення митного контролю та оформлення. [12]

У спадок від Радянського Союзу Україна отримала 25 митниць, 49 митних постів із чисельністю особового складу в 1991 році 2 тис. осіб (на 1 січня 2008 року штатна чисельність митної служби становила 18,3 тис. одиниць). Функціонувало 29 автомобільних пунктів пропуску, 14 залізничних, 4 авіаційних та 17 морських і річкових пунктів пропуску [8].

Зосереджені переважно на заході та півдні країни, ці митні органи, за своїм технічним і кадровим забезпеченням, а також за умов відсутності законодавчого врегулювання не мали змоги забезпечити належну організацію митного оформлення та контролю на більш, ніж 7 тисячах кілометрів державного кордону.

З метою оперативного забезпечення здійснення митного контролю на кордоні було запроваджено тимчасову схему організації пунктів пропуску, при якій митні підрозділи разом з іншими суміжними службами розміщувалися у тимчасових приміщеннях.

Протягом 2008 - 2009 років створено розгалужену систему митних органів по всій території України, визначено зони діяльності митниць та спеціалізованих митних організацій, запроваджено митний контроль по всьому периметру кордону. Розгорнуто і облаштовано за тимчасовою схемою 62 пункти пропуску.

Указом Президента України від 16 грудня 2008 року затверджено Комплексну програму розбудови державного кордону України. Нею визначено низку політичних, організаційних, правових і матеріально-технічних заходів з розбудови митної інфраструктури та розвитку мережі пунктів пропуску на період до 2009 року. Логічним продовженням цього стала затверджена 16 листопада 2009 року Програма дій, спрямованих на підтримання режиму державного кордону України і прикордонного режиму, розвиток Прикордонних військ України та митних органів України, на період до 2005 року. Всього у ході роботи з розбудови державного кордону введено в дію за постійною

схемою 32 пункти пропуску.

У 2009 році Україна стає повноправним членом Всесвітньої митної організації. 5 лютого 2009 року прийнято Закон України «Про Єдиний митний тариф», який визначив основні напрями тарифного регулювання.

До 2010 року тарифна політика орієнтується на регулювання експорту, імпортна політика є ліберальною. Перевага віддана експортному миту. Імпортне мито справляється згідно з митним тарифом СРСР, який має дві основні особливості - сировина, устаткування та обладнання не обкладаються митом; продукти харчування та товари широкого вжитку обкладаються за ставками від 10 до 50%.

11 січня 2010 року Декретом Уряду затверджено Єдиний митний тариф України - звід ставок мита відповідно до визначеної товарної номенклатури. Усі предмети, що підлягають митному контролю, систематизовано, їх найменування і цифрові коди уніфіковано з Гармонізованою системою опису й кодування товарів. Кодифікація була встановлена на рівні 4-х та 6-ти знаків. Рівень ставок ввізного мита визначався залежно від ступеня обробки й економічної доцільності ввезення того чи іншого виду товару. Середньоарифметична ставка ввізного мита складала 15%.

У зв'язку із ліберальністю зовнішньоторговельного режиму, що склався у перші роки незалежності, створюється механізм тарифного регулювання, спрямований на отримання податкових надходжень, і, в другу чергу, на захист товаровиробника. При цьому, законодавством надано досить велику кількість пільг окремим суб'єктам ЗЕД.

У грудні 2007 та червні 2008 років укладено перші угоди про застосування режиму вільної торгівлі з Білоруссю та Росією.

Закладаються основи для проведення узгодженої митно-тарифної політики. У лютому 2008 року при Кабінеті Міністрів України утворено колегіальний орган - Митно-тарифну раду України, на яку покладено реалізацію принципів проведення єдиної митно-тарифної політики в державі. Робочий апарат ради - Секретаріат - діє у складі Держмиткому.

Митно-тарифна рада опрацьовує і вносить пропозиції до проектів законів України з питань оподаткування експортно-імпортних операцій. Пропозиції про зміну ставок ввізного мита виробників продукції опрацьовуються у галузевому міністерстві й подаються до Митно-тарифної ради через її Секретаріат, де вони опрацьовуються г приймається рішення щодо доцільності їх впровадження та готується відповідний законопроект. [12]

На виконання Указу Президента України від 14 липня 2006 року «Про заходи щодо забезпечення контролю за переміщенням транзитом товарів через територію України» та відповідних рішень Уряду Державною митною службою створено і введено в експлуатацію транспортну мережу супутникового зв'язку. Вона дає можливість забезпечити функціонування електронної пошти та передачі електронної митної інформації.

Для забезпечення належного обліку транзитних вантажів та контролю за їх переміщенням поетапно з жовтня 2006 по лютий 2007 року запроваджено декларування з поданням митниці вантажних митних декларацій на всі товари (підакцизні та непідакцизні), що переміщуються в режимі транзиту всіма видами транспорту.

З 1995 року створено систему спрямування до бюджету митних платежів, яка функціонує за схемою міні-казначейства.

Побудована система розрахунків з Держбюджетом дозволила, завдяки єдиному банківському обслуговуванню, єдиній системі технічного забезпечення та супутникового зв'язку, здійснювати повне касово-розрахункове обслуговування всієї митної системи на безоплатній основі, щоденну інкасацію грошових коштів у національній та іноземній валютах і цінностей.

У 1995 - 1996 роках розпочалось активне застосування режиму вільної торгівлі з країнами СНД та Балтії. Зважаючи на те, що заходи тарифного регулювання стосуються лише близько 30% імпорту, з метою захисту вітчизняного товаровиробника розпочинається робота з удосконалення Єдиного митного тарифу.

Права Уряду щодо внесення змін до ставок мита, передбачених Єдиним митним тарифом, визначено Законами України прийнятими у 1996 році. З 1993 по 2001 рік прийнято майже 20 Законів України та 70 постанов Уряду, якими скориговано понад 95% тарифних ставок. [33]

З лютого 1996 року запроваджуються експортні обмеження шляхом установлення індикативних цін на багато видів товарів. На експорт деяких видів продукції вводиться вивізне (експортне) мито, переважно заборонного характеру (на шерсть і шкіру тварин, чорні й кольорові метали тощо). Протягом 1996 - 1998 років запроваджуються мінімальні ставки ввізного мита на сировину, що постачається для підприємств.

6 квітня 1996 року Указом Президента України затверджено Концепцію трансформації митного тарифу України на 1996 - 2005 роки відповідно з системою ГАТТ/СОТ (Генеральна угода з тарифів та торгівлі Світової організації торгівлі). Концепція визначає основні принципи та напрямки поступової трансформації митного тарифу України для забезпечення гарантованого доступу до товарних ринків у рамках приєднання України до ГАТТ і її вступу в СОТ.

У вересні 1996 року з метою створення сприятливих умов для доступу українських товарів на європейський ринок та відповідно до угоди України з ЄС, якою передбачено застосування пільгової тарифікації до товарів, що походять з України, запроваджено верифікацію (підтвердження дійсності) сертифікатів про таке їх походження.

Відповідно до Указу Президента України від 29 листопада 1996 року «Про Державну митну службу України» здійснено кардинальну реорганізацію структури митної системи України, змінено принцип її побудови та управління з територіального на регіональний. На базі ліквідованого Державного митного комітету України утворено, Державну митну службу України, як центральний орган виконавчої влади.

Завдяки реорганізації досягнуто вдосконалення організаційної структури і централізації управління митною системою, зміцнення виконавської

дисципліни, мобільності митних підрозділів, посилення митного контролю й боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил. [27]

У зв'язку із змінами в обсягах роботи митниць різних регіонів України з оформлення експортних та імпорتنих вантажів, їх кількість скорочено з 69 до 55 та митних постів - з 268 до 199.

На базі 11 ліквідованих митниць розпочали роботу значно менші за штатною чисельністю митні пости. На місці окремих ліквідованих митних постів з недостатньою фінансовою віддачею - відділи або сектори, орієнтовані на специфіку пункту пропуску. Удосконалено структуру спеціалізованих управлінь.

Враховуючи оперативність та достовірність системи формування статистики на базі електронних копій вантажних митних декларацій Держмитслужби, Урядом України запроваджено з 1 січня 1997 року порядок формування офіційної статистики зовнішньої торгівлі України, при якому єдиним офіційним джерелом для її формування визначено дані вантажних митних декларацій.

З прийняттям 9 червня 1997 року постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про вантажну митну декларацію» бланки вантажної митної декларації набули офіційного юридичного статусу.

У 1997 році здійснюється комплекс заходів щодо недопущення недоставляння вантажів до митниць призначення. На митницях створені відділи по контролю за доставкою вантажів. До охорони та супроводження підакцизних товарів залучено підрозділи митної варти. Як альтернативу супроводженню високоліквідних товарів запроваджено надання митним органам фінансових гарантій у вигляді гарантійного листа банку, грошової застави або страхування фінансової відповідальності перевізника за обов'язкову доставку товарів до митниць призначення.

Для удосконалення митного контролю за ввезенням транспортних засобів, посилення боротьби з митними правопорушеннями, починаючи з літа 1997 року на прикордонних митницях введено обов'язковий облік усіх

транспортних засобів, що переміщуються через державний кордон.

З метою недопущення заниження митної вартості при митному оформленні товарів, особливо підакцизної групи, протягом 1997 - 1998 років у регіональних митницях і митницях створено відділи тарифів та митної вартості.

Для проведення широкого спектру фізико-хімічних досліджень, матеріало- й товарознавчих експертиз протягом 1998 року відкрито митні лабораторії у Львові, Дніпропетровську, Харкові та Одесі. [14]

Протягом 1997 - 1998 років вдосконалюється робота підрозділів з питань боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил. Результатом цієї роботи стало вилучення в ході проведених у грудні 1997 - січні 1998 років трьох комплексних операцій Держмитслужбою спільно з СБУ 848 кг кокаїну (в Севастопольській та Київській регіональній митницях) і понад 6 тонн гашишу (в Карпатській регіональній митниці). Загальна орієнтовна ціна затриманого зійшла на «чорному» ринку складала б близько 1,5 млрд. гривень.

На початку 1998 року на кордоні з Польщею введено в експлуатацію найбільший у Східній Європі міжнародний пункт пропуску «Краковець» пропускною спроможністю до 5 тисяч легкових автомобілів на добу. У березні 1998 року розпочав функціонування пункт пропуску «Гоптівка», побудований з урахуванням європейських стандартів. Його пропускна спроможність - 7 тисяч автомобілів на добу.

Відповідно до Указу Президента України від 23 березня 1998 року «Про внесення змін і доповнень до Указу Президента України від 29 листопада 1996 року №1145» з метою забезпечення ефективного митного контролю за енергоносіями під час їх переміщення «через митний кордон України у 1998 році створено Центральну енергетичну митницю.

Створена національна система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців митної справи у складі Академії митної служби України, головного навчально - методичного закладу з підготовки кадрів митної справи, центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у Києві і Хмельницькому.

25 листопада 1998 року Державною митною службою України та Європейською Комісією ЄС підписано Меморандум про співробітництво на 1999 - 2001 роки та Програму взаємодії у галузі митної справи на трирічний період. Її фінансування здійснюється за рахунок Програми ТАСІ8. У полі уваги - питання удосконалення митного законодавства, впровадження новітніх митних технологій, фахова підготовка та поріднення митних структур.

Визнанням зрослого авторитету митної служби України стало обрання її у 1997 році до складу Фінансового комітету Всесвітньої митної організації, а у 1998 році - до складу Політичної комісії цієї організації.

З 1 липня 1999 року запроваджено голографічний захист митних декларацій на ввезення приватного автотранспорту та документів на переміщення вантажів по процедурі міжнародних дорожніх перевезень, що дозволило виключити спроби їх підробок.

Спрощенню та прискоренню процедури митного контролю товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон України, забезпеченню його ефективності сприяло запровадження у ряді пунктів пропуску на кордоні спільного контролю з митними службами суміжних країн, зокрема Молдови та Польщі.

У пунктах митного оформлення та контролю створюються «зелені» та «червоні» коридори. Спочатку в аеропортах (Бориспіль, Сімферополь, Одеса, Харків, Дніпропетровськ), а потім і на автопереходах «Рава-Руська», «Краковець», «Шегіні», «Ягодин», «Устилуг», «Чоп».

У 1999 році відкрито вантажні митні комплекси в Шегинях, Сімферополі, Дніпропетровську. Наприкінці січня 2000 року введено в дію новий митний комплекс Київської регіональної митниці - унікальний не тільки для України, але й для Європи.

З 1999 року Урядом запроваджено режим сприяння до добросовісних суб'єктів підприємницької діяльності. Держмитслужбі надано право не застосовувати деякі заходи нетарифного регулювання до товарів, що ввозяться підприємствами, які є прибутковими, не мають заборгованості за

зовнішньоекономічними операціями та з податків і зборів до бюджетів, порушень митного і податкового законодавства. Перелік таких підприємств визначається за погодженням з Державною податковою адміністрацією і Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції.

Наприкінці 2000 - на початку 2001 років в усіх митних органах запроваджено єдині технології здійснення митного контролю при переміщенні суб'єктами ЗЕД товарів, предметів і транспортних засобів через автомобільні пункти пропуску, а також водним (морським, річковим і поромним) та авіаційним транспортом.

Для забезпечення організації контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, спрямованого на захист внутрішнього ринку від фальсифікованих та недоброякісних товарів, а також припинення безконтрольного вивезення аудіо-й відеопродукції та фонограм, у Держмитслужбі створено спеціальний структурний підрозділ. В кожному митному органі введено посади інспекторів по контролю за переміщенням таких товарів. З квітня 2001 року Держмитслужба за заявою правовласника здійснює захист його товарів шляхом недопущення імпорту або експорту їх підробок.

Ведеться копітка робота з приєднання України до міжнародних конвенцій у галузі митної справи. 23 травня 2000 року Президентом України підписано Указ «Про приєднання до Міжнародної Конвенції Всесвітньої митної організації про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 9 червня 1977 року» (Найробійська Конвенція).

Виявом визнання роботи Держмитслужби України стало проведення у травні 2000 року у Києві Дня відкритих дверей Всесвітньої митної організації. Вперше день відкритих дверей було проведено поза межами штаб-квартири цієї авторитетної міжнародної організації. Учасники форуму ознайомилися з основними напрямками розвитку митної справи.

Спільним наказом Держмитслужби і Мінтрансу від 30 березня 2001 року

запроваджено Порядок взаємодії митниць і залізниць України при переміщенні через митний кордон товарів та інших предметів у вантажних залізничних поїздах, що значною мірою сприяло узгодженню дій митниць і залізниць під час проведення операцій з митного контролю й оформлення товарів.

5 квітня 2001 року прийнято Закон України «Про Митний тариф України». В його основу покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів. Законом встановлено, що визначення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, здійснюється Верховною Радою України шляхом прийняття законів України з урахуванням висновків Уряду.

У жовтні 2001 року Держмитслужбою введено в дію Порядок здійснення митного контролю та митного оформлення окремих транспортних засобів, що ввозяться громадянами на митну територію України, яким передбачено проведення митного оформлення та сплату митних платежів і податків безпосередньо в пунктах пропуску через державний кордон України.

Законом України від 13 вересня 2001 року встановлено порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України.

3 листопада 2001 року запроваджено Порядок реалізації положень Митної конвенції про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП, що сприяло вдосконаленню організації митного контролю за переміщенням товарів автотранспортом, прискоренню митного оформлення таких товарів.

З метою недопущення незаконного відшкодування податку на додану вартість при експорті українських товарів спільно з Державною податковою адміністрацією 21 березня 2002 року запроваджено Порядок підтвердження відомостей про фактичне вивезення товарів за межі митної території України.

17 травня 2002 року відповідно до Указу Президента України держава приєдналась до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та

кодування товарів (Женевська конвенція), що сприяло спрощенню митних процедур.

Президентом України також підтримано ініціативу Держмитслужби та видано Указ від 4 липня 2002 року «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах» (Женевська Конвенція, 1982 року). [13]

11 липня 2002 року Президентом України підписано прийнятий Верховною Радою України новий Митний кодекс, який закріпив в національному законодавстві основні положення ряду міжнародних конвенцій та угод з питань митної справи, у тому числі й тих, до яких Україна поки що має лише намір приєднатись, зокрема, ГАТТ/СОТ.

В цілях підвищення достовірності даних митної статистики створюється система міжнародних співставлень даних митної статистики країн - найбільших торговельних партнерів України. З метою регламентації інформаційного обміну й проведення співставлень розроблено типовий протокол взаємодії Держмитслужби з митними відомствами інших країн. Укладено двосторонні міжвідомчі протоколи з цих питань з митними відомствами Білорусі, Болгарії, Грузії, Молдови, Польщі, Росії, Словаччини, Угорщини. Для проведення двостороннього співставлення статистичні дані передаються до 11 країн СНД. [23]

На початку грудня 2006 року в Брюсселі проведено презентацію Держмитслужби України в Європейських структурах. Учасників презентації - членів Європейського парламенту, фахівців Європейської Комісії, деяких міжнародних організацій - детально проінформовано про діяльність митної служби України, її досягнення, напрямками подальшого розвитку.

Обговорено питання надання Україні допомоги європейськими структурами у розбудові державного кордону та митної інфраструктури.

Період 2008-2009 років характеризується як етап комплексного удосконалення діяльності митної служби і реалізації заходів з наближення стандартів її роботи до європейського й світового рівня. Значним стимулом для

принципового перегляду й активізації роботи Держмитслужби стало видання Указів Президента України від 24 жовтня 2008 року №1208 «Про серйозні недоліки в роботі Державної митної служби України» та №1209 «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності митної служби України».

Новим кроком вперед стало прийняття в березні 2012 року нового Митного кодексу України, а також реорганізація в грудні 2012 року митної і податкової служби в Міністерство доходів і зборів, а в 2014р. – Державну фіскальну службу України.

2. Аналітичні аспекти діяльності митних органів в Україні

Найбільш вагомим чинником для забезпечення соціального напрямку державної діяльності є реалізація митними органами фіскальної функції. Саме від доходів державного бюджету значною мірою залежить рівень надання соціальних послуг населенню та матеріальне забезпечення окремих його категорій. Як засвідчив аналіз, митні органи є однією з основних бюджетоформуючих структур України і за допомогою її фіскальної діяльності значною мірою забезпечується виконання багатьох державних програм, що в свою чергу позитивно відбивається на рівні соціального захисту та задоволенні потреб населення країни.

Сьогодні діяльність митних органів має високу економічну ефективність. За 2014 рік митниці ДФС зібрано до бюджету 135,7 млрд. грн., або 99,1 відс. (- 1,2 млрд. гривень) у тому числі (табл. 2.1):

- до загального фонду державного бюджету – 120,3 млрд. грн., або 97 відс., (- 3,8 млрд. гривень);
- до спеціального фонду державного бюджету надійшло – 15,4 млрд. грн., або 120,2 відс., (+ 2,6 млрд. гривень).

Таблиця 2.1

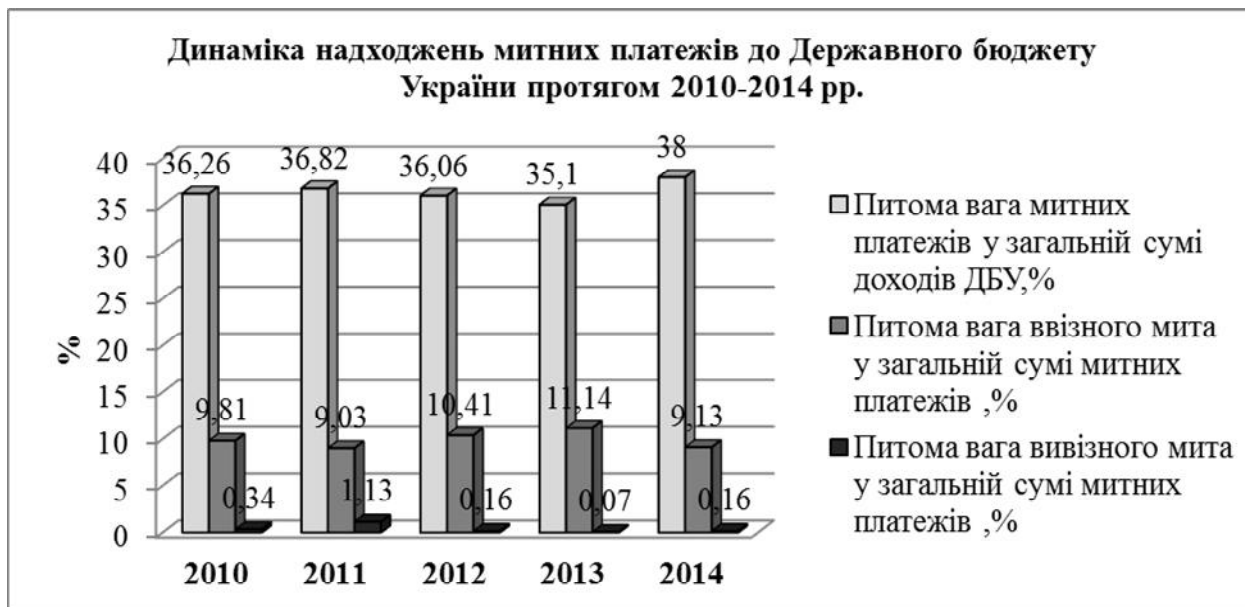
Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету у 2008-2014 рр. [7]

млн. грн.

Період	Мито	Акциз	ПДВ
2008 р.	12 127,9	2 209,7	80 978,1
2009 р.	6 709,5	3 023,9	73 148,7
2010 р.	8 849,9	3 470,3	73 342,0
2011 р.	11 773,0	9 600,6	93 157,4
2012 р.	13 185,2	8 478,9	101 575,1
2013 р.	13 342,6	7 129,1	96 541,5
2014 р.	11 199,6	13 051,4	95 466,8

В цілому показники надходжень порівняно з минулим роком зросли на 15,4 відс., у т.ч. до загального фонду державного бюджету надходження зросли на 11 відс., або на 11,9 млрд. гривень.

Щодо частки митних платежів у доходах Державного бюджету, то протягом 2010-2014 рр. вона збільшилася з 36,2 % до 38 % (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Динаміка надходжень митних платежів до Державного бюджету України протягом 2010-2014 рр. [7]

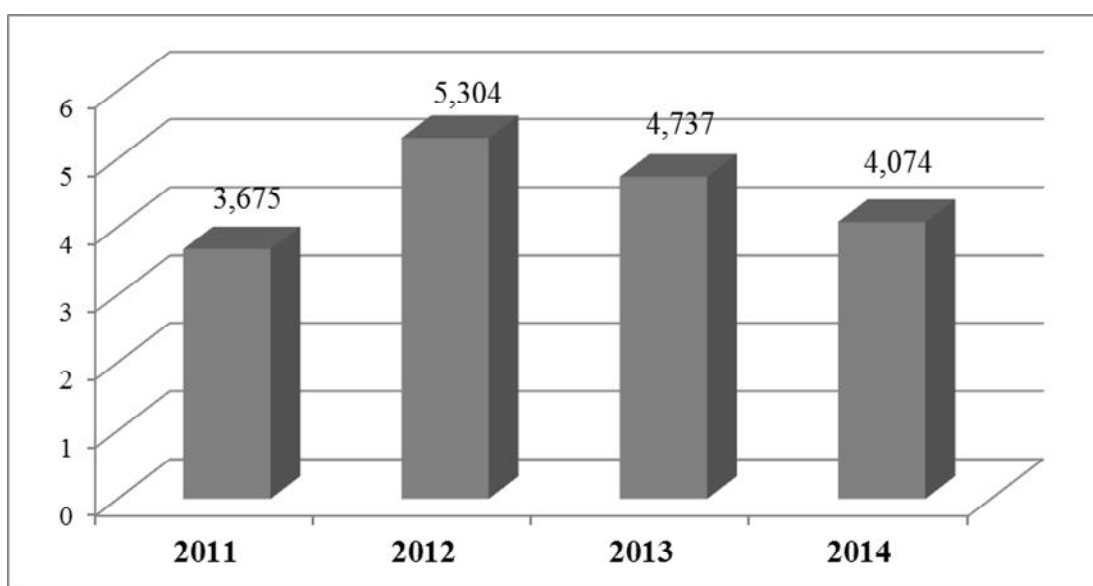
Прийняття Верховною Радою України за ініціативи Уряду змін до ПКУ, у частині запровадження 7 відс. ПДВ на лікарські засоби та медичні вироби забезпечили додаткове надходження ПДВ до бюджету у сумі 1,6 млрд. гривень.

Ситуація яка склалась на сьогодні в Україні негативно вплинули на бюджетний процес і повноту адміністрування надходжень, у т.ч. від зовнішньоекономічної діяльності платників, зокрема, за період анексії Криму від Кримської та Севастопольської митниць бюджет недоотримав прямих податкових надходжень у сумі 1,8 млрд. грн; події в Південно-Східному регіоні призвели до зменшення надходжень від Східної та Луганської митниць у сумі 3,5 млрд. грн.; зміна структури імпорту та падіння цін на світових ринках призвели до зменшення обсягів оподаткованого імпорту на 21 відс. (в дол. США).

Такий сегмент бюджетоформуючого товару, як легкові автомобілі знизився на 65 відс., а надходження митних платежів зменшились майже на 4 млрд. гривень. Вдвічі зменшились обсяги ввезення вантажних автомобілів та кузовів, втрати бюджету склали 1 млрд. гривень. Нафта сира фактично не імпортується – мінус 93 відс. обсягів ввезення і 400 млн. грн. втрат.

Падіння світових цін на нафту і, як наслідок, на нафтопродукти і продукти їх переробки, прямопропорційно вплинуло на їх ціну.

Митницями ДФС забезпечено виконання заходів щодо контролю за правильністю визначення митної вартості товарів (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Сума додаткових надходжень за рахунок коригування митної вартості, млрд. грн. [7]

Сума додаткових надходжень коштів від коригування митної вартості за 2014 рік склала 4,074 млрд. грн., що на 663 млн. грн. або на 14 відс., менше показника 2013 року. Індикативний показник (без врахування показників Східної і Луганської митниць) виконано на 107,3 відсотка (рис. 2.2).

При цьому дані звітного періоду 2014 року не враховують показники діяльності Кримської, Севастопольської (з березня 2014 року) та частково – Луганської та Східної (з серпня 2014 року) митниць.

На зменшення додаткових митних платежів за рахунок коригування митної вартості вплинув загальний стан надходжень митних платежів,

зменшення обсягів імпорту (у вагових показниках), обсягів оподаткованого імпорту за вартістю (в доларах США), внаслідок ситуації у Східному регіоні (Східна та Луганська митниці), втрати від анексії Криму (Кримська та Севастопольська митниці), зміна структури імпорту товарів, заміна більш дорогих товарів їх дешевшими аналогами та зниження цін на зовнішніх ринках.

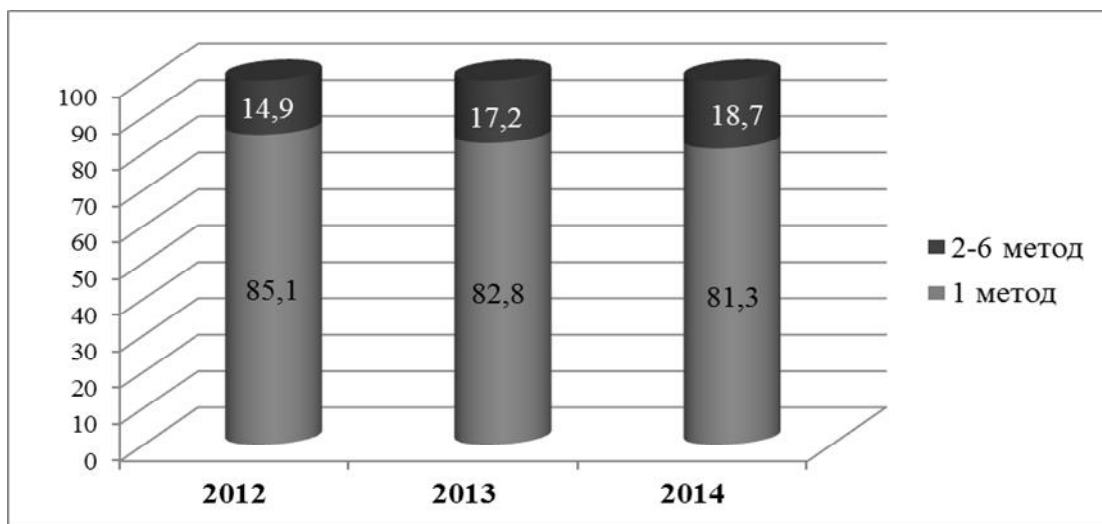
При цьому необхідно враховувати, що митні органи не є регулятором здійснення зовнішньої торгівлі, їх завданням є митне оформлення товарів та відповідне реагування на ті тенденції, що відбуваються у світі, у тому числі і за напрямом ціноутворення.

В основному додаткові надходження до державного бюджету за 2014 рік забезпечено від коригування митної вартості:

- продовольчих товарів та с/г продукції (1-24 групи за УКТЗЕД) – 29,5 відс. додаткових нарахувань;
- машин, устаткування та транспорту (84-90 групи за УКТЗЕД) – 16,1 відс.;
- продукції хімічної промисловості, каучуку (28-40 групи за УКТЗЕД) – 15 відс.;
- паливо-енергетичних товарів (27 група за УКТЗЕД) – 11,2 відс.;
- текстилю, текстильних виробів, взуття (50-67 групи за УКТЗЕД) – 9,4 відс.;
- металів та виробів з них (72-83 групи за УКТЗЕД) – 6,7 відсотка.

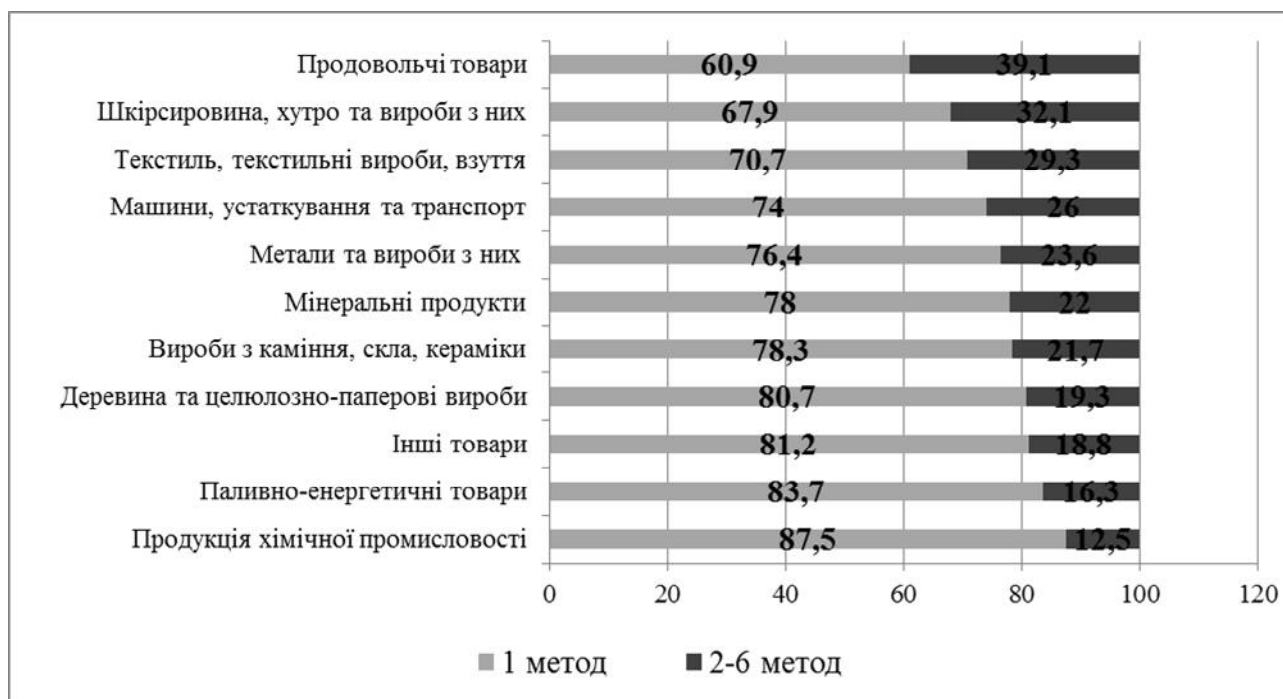
У цілому, за рахунок коригування митної вартості зазначених товарів за 2014 рік забезпечено більше 88 відс. додаткових надходжень до державного бюджету.

За 2014 рік порівняно із 2013 роком питома вага митного оформлення товарів із застосуванням першого методу визначення митної вартості зменшилась на 1,5 відсоткових пункти та становить 81,3 відс. (за 2013 рік – 82,8 відс.) (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Структура застосування методів визначення митної вартості товарів у 2012-2014 рр. [7]

Традиційно високим є рівень застосування першого методу при митному оформленні сировинних товарів та промислових товарів із низьким рівнем обробки (рис. 2.3).

Рис. 2.4. Питома вага застосування методів визначення митної вартості у 2014 році за товарними групами, % [7].

Як видно з рисунку, це в основному продукція хімічної промисловості, каучук (87,5відс.), паливно-енергетичні товари (83,7відс.), деревина та

целюлозно-паперові вироби (80,7 відс.), мінеральні продукти (78,0 відс.).

Забезпечено постійний контроль за правильністю класифікації товарів згідно з УКТЗЕД та недопущення втрат обов'язкових митних платежів до державного бюджету.

Протягом 2014 року класифікаційними підрозділами митних органів прийнято 1967 класифікаційних рішень, за їх результатами класифіковано 3309 товарів.

Порівняно з 2013 роком кількість прийнятих класифікаційних рішень зменшилась на 12,7 відс., кількість класифікованих товарів – на 10,3 відсотка. Додаткові надходження до бюджету за рахунок класифікаційної роботи митних органів, порівняно з попереднім аналогічним періодом зменшилися на 11,1 відс. (241,1 млн. грн. проти 271,1 млн. грн.).

Додаткові надходження до бюджету від контролю за класифікацією товарів на етапі після митного оформлення складають 21 млн. грн.

У звітному періоді опрацьовано 837 звернень юридичних осіб щодо винесення попередніх класифікаційних рішень та прийнято 401 попереднє класифікаційне рішення на товари, що плануються суб'єктами ЗЕД до переміщення через митний кордон України, а також 163 попередніх класифікаційних рішень щодо класифікації комплектних об'єктів.

Забезпечено контроль за правильністю визначення походження товарів.

Протягом звітного року до митного оформлення товарів було подано понад 96,8 тис. преференційних сертифікатів походження (на 38,0 тис. сертифікатів менше, ніж за попередній рік). За результатами перевірки митними органами виявлено 556 недійсних преференційних сертифікатів про походження товару (на 827 сертифікатів менше, ніж у 2013 році).

У 2014 році додаткові надходження від контролю за правильністю декларування країни походження товару склали 84,0 млн. грн., що на 15,9 млн. грн. більше, ніж за 2013 рік.

Також протягом 2014 року ДФС за запитами митних адміністрацій зарубіжних країн перевірено 336 сертифікатів про походження товару з

України.

За запитами митних органів країн ЄС перевірено 148 сертифікатів про походження товару з України (форми А), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій на товари українського походження, що експортувались до країн ЄС.

За результатами здійснених перевірок достовірність 142 сертифікатів форми А підтверджено, анульовано – 2, визнано недійсними 4 сертифікати.

За час запровадження ЄС автономних торговельних преференцій для України (з 23.04.2014) ДФС за запитами митних органів країн ЄС здійснено перевірку 29 сертифікатів з перевезення товару EUR.1, виданих торгово-промисловими палатами в Україні у рамках автономних торговельних преференцій. Достовірність цих сертифікатів підтверджено.

Крім того, здійснено верифікацію 159 сертифікатів про походження товару з України (форми СТ-1), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на товари українського походження, що експортувались до країн СНД та Грузії на умовах угод про вільну торгівлю. Достовірність всіх сертифікатів підтверджено [6].

ДФС направлено на перевірку до уповноважених органів зарубіжних країн 392 сертифікати про походження товарів загальної форми, на підставі яких здійснено митне оформлення товарів із застосуванням режиму найбільшого сприяння. Протягом року уповноваженими органами Туреччини, Китаю, Мавританії та Нідерландів проінформовано про фальсифікацію 7 сертифікатів.

Відмітимо, що у 2014 році Державна фіскальна служба проводила аналіз даних митної статистики зовнішньої торгівлі України з метою виявлення та усунення недостовірності статистичних показників та даних електронних копій митних декларацій.

Вживались заходи з удосконалення методологічного забезпечення ведення митної статистики. Зокрема, забезпечувалось супроводження методологічних засад ведення митної статистики зовнішньої торгівлі України

відповідно до Рішення про Єдину методологію митної статистики зовнішньої торгівлі країн – учасників СНД (в новій редакції від 20.11.2013); проведено актуалізацію та приведено у відповідність до УКТЗЕД версії 2012 критеріїв формування статистичних звітів.

Здійснювалось ведення спеціальної митної статистики. Щомісячно опрацьовувались та узагальнювались звіти територіальних підрозділів ДФС щодо переміщення через пункти пропуску митниць ДФС громадян, транспортних засобів та вантажів.

Завдяки аналітичній роботі протягом року виявлено та зруйновано схеми ухилення від оподаткування суб'єктів господарювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності та упереджено втрати надходжень до бюджету.

Протягом 2014 року вживалися заходи щодо проактивного аналізу та експрес-діагностики.

Моніторинговим центром протягом 2014 року проводився аналіз діяльності суб'єктів господарювання у митній сферах, організація роботи територіальних органів щодо превентивного виявлення ризиків їх діяльності.

У режимі онлайн здійснювався моніторинг критичних значень (23 показники) щодо платників, які провадять зовнішньоекономічну діяльність через офшорні зони; мають ознаки ризику та при цьому реєструють податкові накладні в Єдиному реєстрі податкових накладних тощо, а також щоденне направлення територіальним органам ДФС переліків для вжиття відповідних заходів.

З метою забезпечення цілодобового контролю та мінімізації негативних проявів порушень митного законодавства, упередження виникнення передумов корупційних діянь, у Моніторинговому центрі забезпечено створення та функціонування цілодобових постів, які у своїй діяльності використовують технічні системи митного контролю, у т.ч. відеоконтроль за ситуацією в автомобільних пунктах пропуску.

Моніторинг та аналіз інформації, отриманий за допомогою Системи

віддаленого відеоконтролю, дозволив здійснювати дистанційний контроль у пунктах пропуску для автомобільного сполучення, розташованих на кордоні України. Виявлено понад 60 фактів ймовірних порушень податкового та митного законодавства під час переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, за якими ініційовано проведення 13 перевірок.

Спільно з посадовими особами митниць у результаті оперативного реагування за порушення митних правил складено три протоколи на загальну суму близько 40 тис. грн. Ініційовано у порядку, визначеному розпорядчими документами, проведення оглядів транспортних засобів, що забезпечило надходження до бюджету близько 200 тис. гривень [20].

Таким чином ми встановили, що митна система є однією з найсуттєвіших складових частин економіки країни, яка дає значні грошові надходження до бюджету, дозволяє надійно зберегти народні надбання в галузі культури, ефективніше вести боротьбу зі злочинністю, стимулює розвиток вітчизняної промисловості та сільського господарства, міжнародних зв'язків та міжнародної торгівлі.

3. Шляхи удосконалення вітчизняної митної системи в умовах євроінтеграції

Пожвавлення процесу входження України у світове співтовариство викликає необхідність формування сприятливих зовнішньоекономічних умов у країні, подолання негативних процесів у зовнішній торгівлі, створення умов для ефективного захисту національних товаровиробників, зміцнення економічної безпеки держави. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність постійної модернізації митної служби як одного з пріоритетних об'єктів державного управління.

Сьогодні митне законодавство набуває принципово нової ролі, основні акценти характеристики якого зміщуються від суто контрольних і фіскальних до регулятивних і правозахисних. Традиційно митна галузь сприймається як сукупність правових норм, що регламентують структуру й діяльність митних органів, їхніх посадових осіб і відбивають особливості функціонування всього апарату митної служби, а найголовніше головним напрямом мають охорону економічних інтересів держави в цілому. Функції, пов'язані із забезпеченням прав, свобод та інтересів особи, сприймаються як другорядні. Здійснювана адміністративна реформа має одним із основних напрямів зміну усталених принципів, висунення на перше місце функцій забезпечення реалізації прав особи, а роль державних інституцій має полягати насамперед у всебічному сприянні належній реалізації відповідних прав. Наведена цільова переорієнтація як у митно-правові царині, так і в діяльності органів митної служби – це складний процес, бо передбачає необхідність рішучого подолання певних, глибоко укорінених вад митної системи, за якої інтереси держави домінують над інтересами особи. Йдеться про зміну базових ідеологічних засад митних відносин держави й суспільства. Саме це є серцевиною модернізації митної системи й основною передумовою впровадження передових досягнень цивілізації у вітчизняний митний простір і рух України до Європи [26].

За цих умов надзвичайно зростає роль держави в регулюванні зазначених

процесів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Загострюється потреба підвищення ефективності національної економічної політики у сфері реагування на зовнішні загрози та швидкої протидії можливим негативним наслідкам таких загроз у напрямі посилення забезпечення економічних інтересів держави й максимального врахування в національній митній системі міжнародних правил та вимог [3, с.13].

Економічні інтереси держав захищає складний комплекс заходів регулювання ввезення та вивезення товарів, в тому числі і їх оподаткування.

Митні платежі є важливим регулятором участі держави в системі зовнішньоекономічних зв'язків. Вони багато в чому визначають місце країни в міжнародному поділі праці і забезпечують значну частину доходів держави. Ефективна система митних платежів є важливим чинником економічного розвитку і необхідною умовою існування сильної держави. Роль митних платежів в економіці держави у світі значно трансформувалася: фіскальний пріоритет митних платежів змінюється акцентом на регулюючу і захисну функції, для чого використовуються високодиференційовані тарифи. Існуючі протиріччя між необхідністю формування доходів держави і потребами економічного розвитку є наслідком того, що до цих пір не розроблена наукова концепція місця і ролі митних платежів у системі економічних відносин, в їх застосуванні відсутня системність, не розставлено потрібні акценти при визначенні ставок мита і рівня їх диференціації.

Реалізація регулюючої і захисної функцій митних платежів заснована на перерозподілі доданої вартості від іноземних товаровиробників на користь національних. Митні платежі також вирішують завдання захисту від несприятливого впливу іноземної конкуренції, під яким розуміється зниження частки національних товарів на внутрішньому ринку і скорочення масштабів їх виробництва. У той же час створюваний рівень тарифного захисту повинен забезпечувати позитивний вплив іноземної конкуренції, що стимулює зростання якості товарів національних виробників, зниження загального рівня витрат у галузі, використання прогресивних технологій і сучасних матеріалів.

Сьогодні митні платежі в Україні не завжди виконують свої завдання економічного призначення, об'єктивно обумовлені потребами країни, оскільки не служать дієвим інструментом забезпечення її конкурентної позиції.

Діяльність митних органів України щодо забезпечення процесу контролю за оподаткуванням товарів, що переміщуються через митний кордон та формування митних доходів характеризується низкою передумов та тенденцій пов'язаних з [1]:

- розширенням товарної номенклатури товарів, що переміщуються через митний кордон України;
- збільшенням кількості суб'єктів ЗЕД, що здійснюють зовнішньоторгівельні операції;
- збільшенням як в кількісному так і вартісному вимірі обсягів зовнішньої торгівлі;
- перехід на електронне декларування і автоматичну обробку відомостей, що містяться в деклараціях.

Ці та інші тенденції вимагають зміни базових принципів щодо контролю, своєчасності і повноти справляння митних платежів та появи нових.

Зазначимо, що національний комплекс засобів, що регулюють зовнішню торгівлю із зарубіжними державами, утворює своєрідний "дотичний" механізм, за допомогою якого національна економіка взаємодіє з економікою інших держав. Цей механізм спростовує несприятливий вплив процесів, що розвиваються у світовій економіці, підтримує необхідну динамічну рівновагу взаємних потоків товарів, які перетинають національні кордони, створює оптимальні умови для збалансованого розвитку національної економіки, проведення структурних перетворень і нормалізації інших процесів, що розвиваються в національній економіці.

Тому вдосконалення оподаткування товарів при переміщенні через митний кордон повинно бути спрямоване на наступне:

1. Оптимізацію митного тарифу для зниження податкового навантаження суб'єктів ЗЕД, які здійснюють переміщення товарів через митний кордон

держави. При чому таку оптимізацію необхідно здійснювати за принципом зниження ставок мита для товарів не чутливих до імпорту, при одночасному селективному захисті конкурентоспроможних вітчизняних підприємств шляхом відносно високих ставок тарифу. Це дасть змогу захистити окремі вітчизняні галузі, а з іншої не порушувати міжнародних зобов'язань в межах СОТ щодо зв'язаних тарифів по певних товарних групах.

До такого способу оптимізації митного тарифу вдаються в країнах ЄС. В економіках сучасних розвинутих країн Європи мито розглядається як впливовий фактор економічної інтеграції. Але така тенденція не свідчить про застосування низьких ставок мита на всю номенклатуру імпортованих товарів. Зменшення середнього рівня митних ставок може відбуватися за умов зниження мита на другорядні товари і одночасного підвищення – на стратегічні товари. Так, за даними офіційного Єдиного митного тарифу ЄС, максимальні ставки мита на більшість товарів становлять 2,5–4%, проте транспортні засоби обкладаються на рівні 29 %, цукор – 80, тютюнові вироби – 180 % [5].

Тобто в європейських країнах мито залишається засобом розв'язання проблем зовнішньої діяльності у поєднанні зі стратегією внутрішнього розвитку. Тому митно-тарифна політика України повинна спрямовуватись як на лібералізацію зовнішньої торгівлі та легалізацію тіньових потоків імпорту, так і на захист національного товаровиробника. З огляду на те, що в межах ЄС передбачено тарифний захист для окремих секторів економіки, Україні необхідно ввести селективні тарифні обмеження для тих галузей, які можуть зазнавати найбільших втрат у процесі лібералізації ринку. До таких галузей належать, передусім, сільське господарство та машинобудування.

2. Посилення контролю за обґрунтованістю застосування пільг по сплаті митних платежів. З метою проведення аналізу застосування пільг по сплаті митних платежів та їх впливу на доходи державного бюджету потрібно вдосконалити систему обліку даних пільг та здійснювати щомісячний моніторинг їх застосування. Крім того доцільно посилити контроль за використанням товарів і їх цінами, при митному оформленні яких надавались

пільги.

3. Посилення контролю митної вартості ввезених товарів. В умовах сьогодення однією з найактуальніших проблем залишається ухилення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від сплати податків при декларуванні товарів шляхом заниження їх митної вартості. Існує думка, що в більшості випадків причиною заниження митної вартості є ввезення переважної більшості окремих товарів (наприклад, фрукти, овочі, квіти і т. ін.) не за прямими контрактами, а з використанням посередників, офшорів та інших схем, які не дають змоги достовірно підтвердити митну вартість товарів.

Відповідно до ст.4 Митного кодексу України митна система базується на принципах:

- виключної юрисдикції України на її митній території;
- виключної компетенції митних органів України щодо здійснення митної справи;
- законності;
- єдиного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;
- системності;
- ефективності;
- додержання прав й охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб;
- гласності та прозорості[18].

Конфлікт інтересів митних органів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності полягає в недосконалості й неповноті бази даних цінової інформації відомостей про вартість певного товару (предмета), на підставі яких визначається його митна вартість. Тому напрямками посилення контролю митної вартості є:

- вдосконалення використання цінової інформації при контролі митної вартості товарів;

– вдосконалення системи аналізу та управління ризиками при контролі митної вартості товарів, у тому числі шляхом встановлення посиленних вимог до профілів ризиків;

– розробку та реалізацію у взаємозалежних сферах діяльності (державного управління) заходів, що створюють передумови для підвищення ефективності контролю митної вартості, маючи на увазі формування відповідних принципів і порядку бухгалтерського обліку; забезпечення послідовності та узгодженості митного та податкового контролю, підвищення прозорості для контролюючих органів платіжно-розрахункових відносин по зовнішньоторговельних операціях, в тому числі створення законодавчих обмежень щодо використання офшорів з метою ухилення від податків і спотворення вартісних характеристик зовнішньоторговельних угод.

4. Здійснення удосконалення та уніфікації процедур справляння митних платежів до Державного бюджету України, насамперед, шляхом посилення митного контролю за правильністю декларування митної вартості товарів, визначення коду товарів та країн їх походження.

5. Створення чіткої системи моніторингу всіх видів розрахунків по митних платежах та руху цих коштів.

6. Здійснення постійного аналізу факторів, які впливають на стан надходження митних платежів до Державного бюджету України, у тому числі аналізувати вплив змін чинного законодавства на даний показник.

6. Проведення організаційної роботи з посилення контролю за податковими (митними) пільгами та преференціями, вексельними формами розрахунку, правильністю визначення митного режиму, митним оформленням за нульовими ставками мита;

7. Підвищення ефективності методів протидії мінімізації сплати податків через:

– впровадження системи контролю за трансфертним ціноутворенням в напрямку;

- забезпечення контролю за проведенням суб'єктами господарювання готівкових розрахунків;
- впровадження електронних методів проведення перевірок;
- створення системи контролю на всіх етапах переміщення товарів на території України;
- проведення аналізу та опрацювання оперативної інформації про податкові та митні ризики, характерні для певних регіонів [18].

8. Прогнозування митних платежів. Необхідність прогнозування надходжень від зовнішньоекономічної діяльності зумовлена певними обставинами. Надходження від зовнішньоекономічної діяльності складають значну та стабільну частку в структурі дохідної частини державного бюджету України. Фактично податок на додану вартість із ввезених на територію України товарів, акцизний податок із ввезених на територію України товарів, ввізне мито та вивізне мито є надійним джерелом, за рахунок якого здійснюється фінансування дотацій вирівнювання адміністративно-територіальним одиницям.

Вказані заходи удосконалення оподаткування товарів при переміщенні через митний кордон та контролю за справлянням митних платежів дадуть змогу вирішити завдання пов'язані з захистом внутрішнього ринку від іноземної конкуренції та підвищенням конкурентоздатності вітчизняних галузей промисловості і сільського господарства, які б у перспективі могли б формувати експортний потенціал економіки України.

Одна з найважливіших проблем, яку необхідно розв'язати у митній системі в найближчій перспективі, - це впровадження міжнародних норм і правил, що дасть змогу перейти до застосування єдиних стандартів у галузі митної справи і вирішити питання, пов'язані з приєднанням до міжнародних конвенцій із гармонізації й спрощення митних процедур, та процедури спільного транзиту, а також допоможе здійснити поетапне наближення митного законодавства і митних процедур, які застосовуються в Україні, до країн Євросоюзу.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження дали змогу сформулювати висновки, що мають теоретичне і практичне значення:

1. Митна система – це підсистема державного управління, створена для організації та управління митною справою з метою найефективнішої реалізації митної політики держави, яка має чітко визначену функціональну та організаційну структуру.

У роботі встановлено, що процеси реформування українського суспільства актуалізували роль митної системи як складової державного управління та її значення для стабільного економічного розвитку, обумовили формування митної політики як складової державної політики. Обґрунтовано, що фіскальне спрямування діяльності митної системи України, яке сьогодні домінує, має бути змінено на реалізацію економічних, регулятивних та охоронних функцій.

2. Для забезпечення повноти справляння митних платежів необхідно вдосконалити митне законодавство в частині посилення контрольних процедур за нарахуванням і сплатою митних платежів, сформувати комплексний контроль за додержанням митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами з подальшою відповідальністю за вчинені дії, запровадити спрощення та модернізацію митних процедур на кордоні й всередині держави, вдосконалити порядок митного оформлення та декларування товарів, які переміщуються громадянами через митний кордон України. Для забезпечення повноти стягнення платежів до бюджету необхідно збільшити бази оподаткування шляхом посилення контролю за використанням податкових пільг. Всі ці заходи будуть сприяти підвищенню ефективності надходження митних платежів до бюджету.

3. Україна приєдналася до низки міжнародних угод і конвенцій в питаннях спрощення митних формальностей і її законодавство майже приведено до їхніх вимог, необхідно ще тільки:

- об'єднати наявні системи контролю за експортом, імпортом і транзитом у

єдину систему;

- увести систему єдиного обліку торгівців із реєстрацією тільки в одній країні;

- надати суб'єктам ЗЕД можливість використання місць єдиного електронного доступу для оформлення зовнішньоекономічних операцій;

- проводити всі фактичні перевірки товару в один час і в одному місці;

- забезпечити обмін електронною інформацією між усіма органами й суб'єктами, що беруть участь у зовнішньоекономічних операціях;

- відбір товарів для митного догляду на прикордонних і внутрішніх пунктах митного оформлення (ПМО) проводити на основі автоматизованого аналізу ризиків;

- збирання, повернення, звільнення від платежів здійснювати уповноваженим суб'єктом у тому місці, де товар зареєстрований і де перебувають на нього документи;

- створити єдине середовище для митниці й торгівлі для подання митної декларації в електронному вигляді зі свого місця розташування незалежно від країни відправлення або ввезення товарів;

- проводити електронний обмін інформацією між митними пунктами пропуску на території усього ЄС, де вона необхідна для митних процедур.

Вказані вище заходи мають сприяти виконанню основного завдання держави, яке полягає в тому, щоб забезпечити умови для стабільного розвитку економіки на основі накопичення та ефективного використання конкурентних переваг, використовуючи всі чинники та залучаючи всі можливі ресурси..

4. Митні платежі є основою, за рахунок якої формуються митні доходи країни - сукупність грошових внесків, які утворені в результаті справляння митних платежів, а також кошти від реалізації конфіскованих предметів контрабанди, від стягнення штрафів, пені. За 2014 рік митними органами перераховано до Державного бюджету України 136533,6 млн. грн, що становить 38,5% від усіх доходів Державного бюджету України. Можна стверджувати що митні органи в повній мірі виконують фіскальну функцію в

частині контролю за повнотою і своєчасністю перерахування митних платежів до Державного бюджету України.

5. Надходження до державного бюджету України відбувається не тільки за рахунок реалізації фіскальної функції митними органами, а й контролюючої, оскільки дохідна частина бюджету формується за допомогою митного оподаткування.

Контролюючий ефект фіскальної діяльності митних органів розглянуто за допомогою таких напрямків роботи митних органів, як, коригування митної вартості, перевірка правильності класифікації товарів та визначення країни походження. За рахунок реалізації контролюючої функції митні органи у 2014 році донараховали до Державного бюджету 136483,6млн. грн., що позитивно впливає на динаміку надходжень до державного бюджету.

6. Спрощення митних формальностей є джерелом виникнення різноманітних ризиків, наприклад, при імпорті найчастіше виникає ризик зменшення надходжень митних платежів через заниження суб'єктами ЗЕД митної вартості товарів через неправильну класифікацію, при експорті більша увага приділяється нетарифним заходам регулювання тощо.

У результаті контрольної-перевірочної роботи митними органами у 2014 році було перераховано до Державного бюджету 232,4 млн. грн.

З метою забезпечення повноти справляння митних платежів необхідно вдосконалити митне законодавство в частині посилення контрольних процедур за нарахуванням і сплатою митних платежів, сформувати комплексний контроль за додержанням митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами з подальшою відповідальністю за вчинені дії, запровадити спрощення та модернізацію митних процедур на кордоні й всередині держави, вдосконалити порядок митного оформлення та декларування товарів, які переміщуються громадянами через митний кордон України.

7. Для вдосконалення митного оподаткування та мобілізації митних платежів до Державного бюджету України необхідно:

- провести оптимізацію митного тарифу для зниження податкового навантаження суб'єктів ЗЕД, які здійснюють переміщення товарів через митний кордон держави;
- посилити контроль за обґрунтованістю застосування пільг по сплаті митних платежів;
- посилити контроль митної вартості ввезених товарів;
- здійснити удосконалення та уніфікації процедур справляння митних платежів до Державного бюджету України, насамперед, шляхом посилення митного контролю за правильністю декларування митної вартості товарів, визначення коду товарів та країн їх походження;
- створити чітку систему моніторингу всіх видів розрахунків по митних платежах та руху цих коштів;
- здійснювати постійний аналіз факторів, які впливають на стан надходження митних платежів до Державного бюджету України, у тому числі аналізувати вплив змін чинного законодавства на даний показник;
- проводити організаційні роботи з посилення контролю за податковими (митними) пільгами та преференціями, вексельними формами розрахунку, правильністю визначення митного режиму, митним оформленням за нульовими ставками мита.

Вказані заходи удосконалення оподаткування товарів при переміщенні через митний кордон та контролю за справлянням митних платежів дадуть змогу вирішити завдання пов'язані з захистом внутрішнього ринку від іноземної конкуренції та підвищенням конкурентоздатності вітчизняних галузей промисловості і сільського господарства, які б у перспективі могли б формувати експортний потенціал економіки України.

Список використаних джерел

1. Артёмов І. В. Проблеми і перспективи входження України в Європейський Союз. – Ужгород: Ліра, 2013. – 384 с.
2. Відносини України з ЄС. Міністерство закордонних справ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm>
3. Гемі Дорота, Вонгровська Марія, Граєвські Пшемислав. Доповідь євроатлантичної асоціації «Україна ближче до Заходу» з передмовою Голови ЄАА Броніслава Коморовського. – [http:// www.sea-ngo.org/seango/publikacje/gaport%5Bukr%5D.doc](http://www.sea-ngo.org/seango/publikacje/gaport%5Bukr%5D.doc)
4. Гончарук А. Регіональна торговельно-економічна інтеграція України та ЄС: стан, проблеми і перспективи / А. Гончарук, О. Усенко // Міжнародна економічна політика. - 2011. - №12-13. - С.98-132.
5. Двостороння торгівля між Україною та ЄС. Делегація Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/trade_relation/bilateral_trade/index_uk.htm
6. Демократія та економіка: досвід вибору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/ru/article/pochta-dnya/demokratiya-i-ekonomika-opyt-vybora>
7. Держкомстату України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>
8. ДоротичС. І. Механізми державного управління процесами адаптації митної системи України до європейських вимог. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2011/11DSI DEV.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
9. Евроинтеграция: экономическая целесообразность и исторический выбор [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.ukrrudprom.Ua/digest/>

Evrintegratsiya_ekonomicheskaya_tselesoobraznost_i_istoricheskiy_vibor.html08/8/388884

- 10.Єфремов Олександр: На шляху євроінтеграції історична роль належить українському парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://partyofregions.ua/ua/news/5225ab79c4ca428918000065>
- 11.Закон України «Про Єдиний митний тариф України» від 05.04.2001 (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 14.09.2006).
- 12.Закон України «Про митну справу в Україні» (зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 22 лютого 2000 року).
- 13.Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 04.02.2009, ВВР).
- 14.Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» від 21 вересня 1999 р. (зі змінами від 31.05.2005, ВВР).
15. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС. Делегація Європейського Союзу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/trade_relation/free_trade_agreement/index_uk.htm
- 16.Клочко В. Зовнішньоторговельні відносини України в умовах посилення інтеграційних зв'язків // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 11. - С. 141-155.
- 17.Конституція України від 28.06.1996 №254. - [Ел. ресурс] - Режим доступу: www.advokatura.com.ua/soft1847376/read179.
- 18.Митний кодекс України – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=92-15
- 19.Митна справа : підручник. / [А.І. Крисоватий, С.Д. Герчаківський, О.Б. Дем'янюк та ін.]; за ред.. А.І. Крисоватого. – Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.
- 20.Модели современных интеграционных процессов. // Н. Е. Овчаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.xserver.ru/user/msipr/>

21. План дій Україна-Європейський Союз. Урядовий портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=17977185&cat_id=17976903
22. Право Європейського Союзу: Підручник / За ред. В. І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер. – 2011. – 704 с.
23. Про введення до складу Представництва України при Європейських Співтовариствах (Європейському Союзу) представника Держмитслужби України» від 19 квітня 2004 р. №445/2004.
24. [Резнік Н. П.](#) Український вибір – євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади / Н. П. Резнік // [Проблеми міжнародних відносин](#) . - 2014. Вип. 8. - С. 282-301. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pmv_2014_8_19.pdf
25. Ситник С. Євроінтеграція та європеїзація: проблеми управління[текст] / Світлана Ситник // Віче. – 2013. –№20. – С. 11.
26. Смирнова К. В. Європейська інтеграція та Україна. – Право України. – 2012. – № 4. – С. 153–158.
27. Спільний наказ Держмитслужби України та Адміністрації Державної прикордонної служби «Про затвердження Порядку дій у разі виявлення органами (підрозділами) Державної прикордонної служби України порушень законодавства й порушення справ, провадження в яких віднесено до компетенції митних органів» України від 1 червня 2008 р. №461/439.
28. Солонінко К. С. Міжнародна економіка: Навчальний посібник / - К.: Кондор, 2010.- 380 с.
29. Суть і головні передумови міжнародної економічної інтеграції. Наукова бібліотека «Буковина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,36/catid,208/id,9834
30. Узагальнені результати роботи ДФС України у напрямку забезпечення надходжень податків і зборів до Держбюджету України упродовж 2012-2014 років. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

31. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
32. Україна – ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-yes-problemi-integraciyi-.html>
33. Указ Президента «Про заходи щодо підвищення ефективності діяльності митної служби України» від 24 жовтня 2003 р. №1209/2003.
34. Указ Президента «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших нормативно-правових актів» від 7 лютого 2008 року №109/2008.
35. Экономическая теория / Под ред. А. И. Добрынина: Учеб. – СПб: СПбГУЭФ, 1997. – 480 с.].
36. Шершун А.А., Нездоровін В.П., Миропольська О.В. Основи митного законодавства в Україні: Навч.-метод. посіб. – К.: ТП Пресс, 2004. – 416с.